

Rapport över granskning av ABF Botkyrka-Salems utförande av öppen fritidsverksamhet i Botkyrka kommun.

Granskningen är utförd av 2Secure på uppdrag av Botkyrka kommun under perioden januari-mars 2022.

INNEHÅLL

1. Sammanfattning.....	4
2. Inledning	6
3. Syfte	7
4. Metod	7
5. Frågeställningar	9
6. Kommunens driftsmodell för öppen fritidsverksamhet	9
7. Resultat av utredningen.....	10
7.1 Ekonomi	10
7.1.1 Nytt bidragsreglemente och överenskommelse	10
7.1.2 Uppföljningsmöte om nytt reglemente och tilläggsavtal 2020	10
7.1.3 Möte om tilläggsavtal och ekonomisk uppföljning 2021	11
7.1.4 Ansökan om drift för öppen fritidsverksamhet för 2021.....	12
7.1.5 Årlig ekonomisk uppföljning	13
7.1.6 Avvikande kostnadsposter.....	13
7.1.7 Begäran om redovisning av avvikande kostnadsposter	14
7.1.8 Redovisning av inköp och dess finansiering	14
7.1.9 Kostnadsberäkningsmodell för bidragstilldelning	15
7.1.10 Studiecirklar	16
7.1.11 Uppgifter i utredningen beträffande studiecirklar.....	16
7.1.12 Insamling av personuppgifter för studiecirkeldeltagande	16
7.1.13 Studiecirklar arrangerade av ABF Botkyrka-Salem.....	17
7.1.14 Utredningsförutsättningar beträffande bidrag för studiecirklar	17
7.1.15 Nyttjande av kommunala verksamhetslokaler för studiecirkelverksamhet.....	17
7.2 Arbetsmiljö	18
7.2.1 Dokumentation kring arbetsmiljö	20
7.2.2 Medarbetarundersökningar	20
7.2.3 Dokumentation kring rekrytering.....	21
7.2.4 Innehåll och omfattning av inskickad dokumentation	21
7.2.5 Rekrytering av släkt, vänner och bekanta	22
7.2.6 Incidenthantering och rapportering.....	22
7.3 Trygg och säker verksamhetsmiljö	24
7.3.1 Uppgifter från företrädare för lokalpolisområde Botkyrka.....	24
7.3.2 EST-analys kopplat till problembilden i Alby	24
7.3.3 Personal och förekomst av dömda personer i brottmål.....	25

7.3.4	Belastningsregisterutdrag enligt skollagen	26
7.3.5	Uppgifter om en anställd hos ABF Botkyrka-Salem inkom till kommunen	26
7.3.6	Incident på Sanda fritidsgård	27
7.3.7	Problematik med skyddsvästar	27
7.3.8	Otrygghet bland personalen	27
8.	Analys	29
8.1	Ekonomi	29
8.1.1	Har ABF Botkyrka-Salem parallellt med att ha bedrivit öppen fritidsverksamhet också anordnat studiecirkel med statliga bidrag som beviljats från Folkbildningsrådet?	30
8.2	Arbetsmiljö	32
8.2.1	Rutiner för rekrytering	33
8.2.2	Rekrytering av släkt, vänner och bekanta	33
8.2.3	Incidenthantering	33
8.3	Trygg och säker verksamhetsmiljö	34
9.	Rekommendationer	37
9.1	Rekommendation om ABF Botkyrka-Salems som utförare av öppen fritidsverksamhet	37
9.2	Rekommendation avseende bakgrundskontroller	39

Samnytt

1. SAMMANFATTNING

I december 2021 inkom uppgifter till Botkyrka kommun som indikerade att ABF Botkyrka-Salem gjort avsteg från de överenskommelser som finns mellan ABF Botkyrka-Salem och Botkyrka kommun gällande bidrag för drift av öppen fritidsverksamhet.

Med anledning av den information som inkommit initierade kommunledningsförvaltningen i Botkyrka kommun den 29 december 2021 en extern utredning i syfte att utreda de inkomna uppgifterna. Utredningen har genomförts av 2Secure AB.

I utredningen har intervjuer hållits med ett antal olika uppgiftslämnare. Skriftlig dokumentation har begärts in från ABF Botkyrka-Salem och Botkyrka kommun. Utredningen utgår från det material som har inkommit till utredningen.

Utredningen syftar till att ge svar på följande frågeställningar.

- Har de bidrag som Botkyrka kommun tilldelat ABF Botkyrka-Salem använts i enlighet med befintligt bidragsreglemente och beslut från kultur -och fritidsnämnden?
- Tillhandahåller ABF Botkyrka-Salem en fullgod arbetsmiljö för de som är anställda i de kommunalt finansierade verksamheterna som går i linje med kommunens arbetsmiljöpolicy och uppfyller kraven i gällande arbetsrättslagstiftning?
- Tillhandahåller ABF Botkyrka-Salem en trygg, säker och utvecklande verksamhet för målgruppen barn och unga som går i linje med kommunens styrdokument?

Kultur- och fritidsnämnden antog 2019 ett nytt bidragsreglemente för drift av öppen fritidsverksamhet och förändrade då även utformningen på de överenskommelser som utgör avtalet mellan kommunen och utföraren. Sedan dess har det inte funnits några undertecknade överenskommelser mellan kultur- och fritidsförvaltningen och ABF Botkyrka-Salem. ABF Botkyrka-Salem har sedan 2019 motsatt sig att underteckna en överenskommelse då de har haft synpunkter på dess utformning. ABF Botkyrka-Salem har ansett att bidraget inte räcker till driftskostnaderna. ABF Botkyrka-Salem är den enda utförare som har framfört liknande synpunkter.

I samband med att ABF Botkyrka-Salem 2021 begärde ett tilläggsavdrag för driften av verksamheten noterades vid den årliga ekonomiska uppföljningen ett antal avvikande kostnadsposter som kultur -och fritidsförvaltningen önskade följa upp.

ABF Botkyrka-Salem motsatte sig detta då de inte ansåg att kultur- och fritidsförvaltningen hade rätt att begära ut den typ av dokumentation som begärts in. I den utredning som genomförts av 2Secure har ABF Botkyrka-Salem lämnat in det efterfrågade underlaget. Det konstaterades att delar av driftsbidraget används för inköp som inte har godkänts av kommunen. Inköpen avsåg saker som inte ingår i det som driftsbidraget får användas till. Det hade även skett inköp till ABF Botkyrkas-Salems egna kursverksamhet.

ABF Botkyrka-Salem har utan kommunens vetskap eller medgivande bedrivit studiecirkelverksamhet i de verksamhetslokaler som finansieras av Botkyrka kommun för den öppna fritidsverksamheten. Uppgifter från flera av de intervjuade gör gällande att besökare i den öppna fritidsverksamheten skrevs in i studiecirkel utan att de själva eller vårdnadshavare visste om att det deltog i en studiecirkel. Studiecirkelverksamhet ska enligt kommunens styrdokument inte utgöra en del av den öppna fritidsverksamheten. Det har framkommit uppgifter som indikerar att ABF Botkyrka-Salem även begärt ut statliga bidrag från Folkbildningsrådet och i så fall fått dubbel ersättning för den verksamhet de bedriver.

Enligt vad som framkommit genom granskningen har ledningen för ABF Botkyrka-Salem visat på ett mycket dåligt ledarskap som medfört att utbildad och erfaren personal valt att sluta. Det försämrade förhållningssättet tycks ha börjat runt åren 2019-2020 i samband med en omorganisation inom ABF Botkyrka-Salem.

Det har i ett utredningen framkommit en bild av ett bristande systematiskt arbetsmiljöarbete, otydlighet hos anställda om vem som är arbetsmiljöansvarig, avsaknad av rehabiliteringsplaner för sjukskrivna och att man upplevt att man utsatts för repressalier om man upplevts som bekväm. Många anställda upplevde omorganisationen 2019-2020 som dåligt förankrad hos många och syftet med omorganisationen upplevdes som otydligt. Det lokala fackliga ombudet verkade inte agera utifrån medlemmarnas intresse vilket flera upplevde hade att göra med en personlig koppling mellan ombudet och ledande personer inom ABF Botkyrka-Salem.

Det har från flera olika källor framkommit uppgifter om att en ledande person inom ABF Botkyrka-Salem rekryterat vänner och släktingar och att personen även rekryterat in personer med bristande personlig lämplighet för att arbeta med barn och unga. Anställda i verksamheterna har känt rädsla för att arbeta tillsammans med vissa av de personer som rekryterats till verksamheterna. En del av dessa personer har kunnat konstateras är dömda för brott vid ett eller flera tillfällen.

ABF Botkyrka-Salems hantering av en anställd som dömdes för köp av sexuell tjänst har kunnat ifrågasättas utifrån flera olika delar som framkommit i utredningen.

En bristande incidenthantering där incidenter varken anmälts till kommunen eller polisen har framkommit i utredningen. Anställda har upplevt att man från centralt håll har velat kontrollera rekryteringsprocesser såväl som incidentrapportering.

Vid granskningen av ABF Botkyrka-Salem har det framkommit en bild av en utförare som har svårt att förhålla sig till att bli styrd av kommunen genom de styrdokument som finns för den öppna fritidsverksamheten. ABF Botkyrka-Salem har i dokumentation som utredningen tagit del av även uttryckt detta och ansett att kommunens styrning av den öppna fritidsverksamheten påverkar ABF Botkyrka-Salems verksamhet på ett negativt sätt.

2. INLEDNING

I december 2021 mottog Botkyrka kommun uppgifter som indikerade att ABF Botkyrka-Salem gjort avsteg från de överenskommelser som reglerar förutsättningar och tydliggör de krav som ställs på den utförare som tar emot bidrag. Uppgifterna gjorde gällande att ABF Botkyrka-Salem tilldelades bidrag från kultur- och fritidsförvaltningen samtidigt som de ansökte om statligt bidrag för studiecirklar för samma verksamhet. Utöver detta fanns uppgifter om undermålig arbetsmiljö och ledarskap inom ABF Botkyrka-Salem.

Med anledning av den information som inkommit initierade kommunledningsförvaltningen i Botkyrka kommun den 29 december 2021 en extern utredning av ABF Botkyrka-Salems åtaganden i förhållande till kultur- och fritidsförvaltningen i Botkyrka kommun.

Den 11 februari 2022 fattade kultur- och fritidsnämnden ett beslut om att omedelbart stänga de fritidsgårdar som bedrivits av ABF Botkyrka-Salem samt om att överta driften av de fritidsklubbar som bedrivits av ABF Botkyrka-Salem i avvaktan på utredningens färdigställande.

3. SYFTE

Utredningen syftar till att utreda huruvida den bidragsmottagande verksamheten har bedrivits i enlighet med Botkyrka kommuns gällande styrdokument, fattade beslut och överenskommelser samt annan relevant lagstiftning.

Utredningen avser att ge en så rättvisande och objektiv bild som är möjligt utifrån de underlag som funnits att tillgå inom ramen för den beställda utredningen för att generera ett beslutsunderlag till Botkyrka kommun.

4. METOD

Utredningen är beställd av kommunledningsförvaltningen i Botkyrka kommun och har genomförts av 2Secure AB. 2Secure är ett säkerhetsföretag som står för ett helhetserbjudande och erbjuder ett brett utbud av säkerhetstjänster och spetskompetenser. Som säkerhetskonsulter åt företag och myndigheter har 2Secure omfattande erfarenhet av omvärldsbevakning, bakgrundskontroller, internutredningar, forensiska analyser, visselblåsarärenden, säkerhetsprojektering samt incident- och krishantering. Utredningen har letts av en senior konsult med flerårig polisiär utredningsvana. I utredningen har det ingått ytterligare en senior konsult med polisiär utredningsvana och en junior säkerhetskonsult.

Utredningen grundar sig delvis på ett antal intervjuer som genomförts med personer som har eller tidigare har haft insyn i ABF Botkyrka-Salems verksamhet. De personer som intervjuats har gjort detta mot löfte om anonymitet. Uppgifter som framkommit vid intervjuerna och som återges i utredningsrapporten är därför anonymiserade. Utsagorna ska betraktas som subjektiva partsinlagor i den genomförda granskningen och bedömas som sådana. Delar av det som framkommit i intervjuerna har kunnat verifieras med stöd av flera samstämmiga uppgifter som framförts och annan stödande information. I utredningsrapporten redovisas bara sådant som framförts i flera utsagor och/eller som har stöd i annan dokumentation.

Utöver intervjuerna har muntlig information inhämtats från företrädare för kultur- och fritidsförvaltningen samt från företrädare för Lokalpolisområde Botkyrka.

Utredningen har utgått från skriftlig dokumentation som inhämtats från Botkyrka kommun och ABF Botkyrka-Salem. I de slutsatser som dragits har utredningen utgått från att den

dokumentation som inkommit från ABF Botkyrka-Salem är komplett och överensstämmande med verkligheten.

ABF Botkyrka-Salem har vid tre tillfällen ombetts inkomma med skriftliga underlag. Den första begäran skickades till ABF Botkyrka-Salem 25 januari 2022, sista datum för att inkomma med efterfrågad information var 1 februari. Den 4 februari återkom ABF Botkyrka-Salem med en förfrågan om att få förlängd svarstid. Svarstiden förlängdes till 7 februari. Den 11 februari begärde kommunen in kompletterande handlingar samt svar på ett antal frågor. Sista svarstid för denna begäran var 18 februari. ABF Botkyrka-Salem inkom inte med några handlingar, men informerade om att de haft problem med sitt juridiska ombud och begärde att få förlängd svarstid. Vid ett möte mellan ABF Botkyrka-Salem och kommunen förlängdes svarstiden till 25 februari. Den 28 februari begärdes ett antal kompletterande uppgifter in från ABF Botkyrka-Salem i form av ytterligare CV och som anlände via mail till granskningen den 7 mars.

ABF Botkyrka-Salem har ombetts att i svar på begäran ange om begärd dokumentation saknas eller om dokumentation inte kan lämnas ut av annan anledning. Gällande delar av den efterfrågade dokumentationen har ABF Botkyrka-Salem angett att de är förhindrade att lämna ut dokumentationen med hänvisning till lagliga hinder, annan dokumentation som inte tillhandahållits kommunen saknar angiven anledning till varför dokumentationen inte inkommit. Utredningen utgår från de underlag som har tillhandahållits utredningen från kommunen och från ABF Botkyrka-Salem.

Utredningen har utgått från tre olika områden där en del handlar om ekonomiska förhållanden, en del handlar om arbetsmiljö och en del om trygg och säker verksamhetsmiljö. De uppgifter som framkommit under utredningen redovisas i avsnittet "Resultat i utredningen".

Analysen utgår från de delar som framkommit och redovisas i avsnittet "Resultat av utredningen".

Slutligen redovisas utredningens rekommendation till beställaren som bygger på den sammantagna bilden som redovisats i analysen.

5. FRÅGESTÄLLNINGAR

Utredningen syftar till att ge svar på följande tre frågeställningar.

- Har de bidrag som Botkyrka kommun tilldelat ABF Botkyrka-Salem använts i enlighet med befintligt bidragsreglemente och beslut från kultur- och fritidsnämnden?
- Tillhandahåller ABF Botkyrka-Salem en fullgod arbetsmiljö för de som är anställda i de kommunalt finansierade verksamheterna som går i linje med kommunens arbetsmiljöpolicy och uppfyller kraven i gällande arbetsrättslagstiftning?
- Tillhandahåller ABF Botkyrka-Salem en trygg, säker och utvecklande verksamhet för målgruppen barn och unga som går i linje med kommunens styrdokument?

6. KOMMUNENS DRIFTSMODELL FÖR ÖPPEN FRITIDSVERKSAMHET

Botkyrka kommun är en av relativt få svenska kommuner där den öppna fritidsverksamheten i princip helt finansieras via årliga bidrag till föreningar och studieförbund som utförare i kommunen.

Kultur- och fritidsnämnden har sedan lång tid tillbaka årligen tilldelat bidrag till bland annat ABF Botkyrka-Salem för att på kommunens uppdrag bedriva öppen fritidsverksamhet. Tilldelningen av bidraget har skett i enlighet med bidragsreglementet för drift av öppen fritidsverksamhet och därtill hörande överenskommelser. ABF Botkyrka-Salem har ansvarat för driften av fyra fritidsklubbar och tre fritidsgårdar som har bedrivits på totalt fyra geografiska platser i kommunen.

I december 2021 beslutade kultur- och fritidsnämnden om bidragstilldelning till ABF Botkyrka-Salem avseende verksamhetsåret 2022. Ingen del av detta bidrag har betalats ut till ABF Botkyrka-Salem.

7. RESULTAT AV UTREDNINGEN

7.1 Ekonomi

De verksamheter som tilldelats bidrag för drift av öppen fritidsverksamhet ska enligt gällande reglemente underteckna en överenskommelse med kommunen. I överenskommelsen regleras kommunens förväntan och krav på bidragsmottagaren i förhållande till bidragstilldelningen. Utbetalning av bidraget sker vid fyra tillfällen varje år under förutsättning att utföraren redovisar för sin verksamhet. Efter avslutat verksamhetsår ska en ekonomisk redovisning av bidraget årligen tillhandahållas kultur- och fritidsförvaltningen. Utöver den ekonomiska uppföljningen sker även en årlig kvalitetsuppföljning av respektive verksamhet för att följa upp att verksamheten följer det utvecklingsprogram som är antaget för att höja kvalitén i den öppna fritidsverksamheten.

7.1.1 Nytt bidragsreglemente och överenskommelse

I samband med att kommunen antog ett nytt bidragsreglemente i juni 2021 ändrades utformningen på de överenskommelser som ska undertecknas av utförare och förvaltning vid bidragstilldelning. Överenskommelsens utformning har varit föremål för en långvarig dialog mellan kultur- och fritidsförvaltningen och ABF Botkyrka-Salem under framförallt 2021 men diskussionen har pågått även innan 2021.

I samband med att ett nytt bidragsreglemente skulle antas skickade kultur- och fritidsförvaltningen den 10 november 2020 ut förslaget på nytt reglemente och ny överenskommelse till samtliga utförare av öppen fritidsverksamhet och bad utförarna att inkomma med synpunkter. ABF Botkyrka-Salem var den enda av de då befintliga utförarna som hade synpunkter på den nya överenskommelsen.

Bidragstilldelningen har sedan lång tid tillbaka utgått från en bestämd uträkningsmodell för ersättning. Denna modell justerades inte i samband med antagandet av nytt reglemente. I den nya överenskommelsen lämnar kommunen ett visst utrymme för utförarna att anpassa budgeten efter rådande förhållande efter godkännande från kommunen.

7.1.2 Uppföljningsmöte om nytt reglemente och tilläggsavtal 2020

Den 17 december 2020 hölls ett uppföljningsmöte mellan kultur- och fritidsförvaltningen och ABF Botkyrka-Salem. Mötet avsåg att ha en fortsatt dialog om det föreslagna underlaget till överenskommelse samt för att diskutera förutsättningar för ett tilläggsavtal. ABF hade då lyft behov av ett tilläggsavtal då de ansåg att bidraget för driften inte var tillräckligt för att bedriva den verksamhet som anges i överenskommelsen.

På mötet framförde ABF Botkyrka-Salem att de önskade få ett förtydligande kring vad den i överenskommelsen inskrivna flexibiliteten innebar. ABF Botkyrka-Salem ville veta vilka förändringar som var möjliga och hur de skulle förankras. ABF lyfte även fram frågor om organisatoriska förändringar som öppettider och föreståndarskap. ABF menade att organisatoriska förändringar är processer som är svåra att tidsätta för att kunna kostnadsberäkna. ABF framförde även önskemål om förtydligade gällande öppettider, öppettdagar, definiering av föreståndartjänst samt bemanningsbehov.

ABF Botkyrka-Salem ombads av kultur- och fritidsförvaltningen att se över hur många dagar som ABF Botkyrka-Salem bedömde att fritidsgårdarna skulle kunna hålla öppet med det beviljade bidraget för drift och därefter återkomma med ett förslag till kultur- och fritidsförvaltningen. ABF Botkyrka-Salem återkom aldrig med ett sådant förslag.

ABF Botkyrka-Salem har gjort gällande att det inte är möjligt att täcka de lönekostnader man har för att hålla verksamheten öppen under de tider som regleras i överenskommelsen då kommunen inte utbetalar ersättning för årets alla veckor. ABF Botkyrka-Salem har framfört att det då är svårt att tillhandahålla attraktiva tjänster i verksamheterna. ABF Botkyrka-Salem har även framhållit att de har svårt att möta de tillgänglighetskrav som kommunen har på verksamheten under sommarperioderna.

ABF Botkyrka-Salem är den enda av de utförare som tilldelas bidrag från kommunen för öppen fritidsverksamhet som framfört denna typ av invändningar. ABF Botkyrka-Salem har i mail framfört att de anser att kultur- och fritidsförvaltningen genom de styrdokument som finns kopplat till den öppna fritidsverksamheten försöker detaljstyra ABF Botkyrka-Salem i sin verksamhet vilket de ser som negativt. ABF Botkyrka-Salem skriver i ett mail att de anser att deras verksamhet ska utgöra ett komplement till kommunal verksamhet snarare än att kultur- och fritidsförvaltningen ska styra deras verksamhet.

7.1.3 Möte om tilläggsavtal och ekonomisk uppföljning 2021

Den 11 mars 2021 bjöd kultur- och fritidsförvaltningen in ABF Botkyrka-Salem till ett möte för att föra dialog kring de strukturella utmaningar som ABF tidigare hade belyst samt för att föra en dialog kring möjligheten till ett potentiellt tilläggsavtal.

Inför detta möte ombads ABF Botkyrka-Salem att presentera en ekonomisk uppföljning på befintligt öppethållande samt presentera ett förslag på hur verksamheternas öppethållande skulle kunna se ut kopplat till tilldelad budget år 2021.

Mötet genomfördes den 25 mars. På mötet lyfte ABF återigen de strukturella problem som de haft samt att de inte tilldelas bidrag för att täcka kostnader under årets alla veckor. På mötet gav ABF Botkyrka-Salem uttryck för att de uppfattar det som att förvaltningen inte längre avser bevilja ett tilläggsavtal. Detta antagande grundades på att förvaltningen önskade få in underlag för ekonomisk uppföljning som efterfrågats vid mötesinbjudan. ABF Botkyrka-Salem ansåg att det är kommunen som ska utforma tilläggsavtalet. Det var först efter det som ABF Botkyrka-Salem ansåg sig kunna komma med förslag på förändringar. Kultur- och fritidsförvaltningen meddelade vid mötet att en förutsättning för att de skulle kunna fatta beslut om ett eventuellt tilläggsavtal var att ABF Botkyrka-Salem inkom med de underlag som begärts in.

Anledningen till att kultur- och fritidsförvaltningen begärde in den ekonomiska uppföljningen var att försöka få klarhet i varför de bidrag som tilldelats ABF Botkyrka-Salem för driften av öppen fritidsverksamhet inte tycktes räcka till hos utföraren när andra utförare som tilldelats bidrag efter samma bidragsmodell inte uppgav att de hade samma problem.

ABF Botkyrka-Salem inkom aldrig med det efterfrågade underlaget till kultur- och fritidsförvaltningen.

7.1.4 Ansökan om drift för öppen fritidsverksamhet för 2021

I maj 2021 fanns det fortfarande inga färdiga överenskommelser mellan kultur- och fritidsförvaltningen och ABF Botkyrka-Salem. Kultur- och fritidsförvaltningen uppmanade ABF Botkyrka-Salem att senast den 20 maj inkomma med de underlag som saknades gällande tilläggsavtalet för 2021. Det kommunen önskade få in från ABF Botkyrka-Salem var deras ansökan om drift för öppen fritidsverksamhet för 2021 som behövde kompletteras med en ekonomisk redovisning för verksamhetsåret 2019. Kultur- och fritidsförvaltningen efterfrågade en separat redovisning per verksamhet. Utöver detta önskade kultur- och fritidsförvaltningen få in verksamhetsberättelse, årsredovisning och revisionsrapport för hela ABF Botkyrka-Salem för verksamhetsåret 2019 samt årsmötesprotokoll från föreningsstämman.

ABF Botkyrka-Salem responderade på detta genom att meddela att de inte kunde inkomma med en ansökan innan kultur- och fritidsförvaltningen hade gett dem ett förslag på förändringar i verksamheterna.

Den 27 maj 2021 inkom slutligen ett förslag på hur ABF Botkyrka-Salem ansåg att driften skulle kunna läggas upp. Den efterfrågade ekonomiska redovisningen för 2019 inkom inte i samband med detta.

7.1.5 Årlig ekonomisk uppföljning

I december 2021 genomfördes den årliga ekonomiska uppföljningen avseende 2020 som ska ske i enlighet med överenskommelsen. De underlag som då skulle redovisas var för verksamhetsåret 2020. Förvaltningen ansåg inte att den redovisning som tillhandahölls var fullgod.

Ansökningar för bidrag för drift av öppen fritidsverksamhet under 2022 skulle ha inkommit till kultur- och fritidsförvaltningen senast den 29 november 2021. ABF Botkyrka-Salem inkom aldrig med ansökningshandlingar inom utsatt tidsram. På grund av detta efterfrågade kultur- och fritidsförvaltningen den 7 december 2021 ansökningar från ABF Botkyrka-Salem. Den 9 december 2021 inkom ABF Botkyrka-Salem med ansökningar för bidrag för samtliga av deras verksamheter.

7.1.6 Avvikande kostnadsposter

Den 14 december 2021 efterfrågade kultur- och fritidsförvaltningen kompletterande underlag för ekonomisk uppföljning från ABF Botkyrka-Salem. Det som efterfrågades var huvudboken från Alby fritidsgård, Tullinge fritidsgård och Sanda fritidsgård att konton för övriga inköp och verksamhetstjänster, övriga externa tjänster samt kostnader för personal skulle redovisas.

Denna förfrågan skedde med anledning av att kultur- och fritidsförvaltningen hade uppfattat att det fanns kostnadsposter som bedömdes som avvikande. Kostnadsposterna bedömdes som avvikande mot bakgrund av att ABF Botkyrka-Salem framfört behov av att kultur- och fritidsförvaltningen skulle bevilja ett tilläggsavtal till dem då man gjort gällande att de tilldelade bidragen inte var tillräckliga.

ABF Botkyrka-Salem ifrågasatte kultur- och fritidsförvaltningens rätt att begära in dessa underlag och meddelade att man ansåg den ekonomiska redovisningen för 2020 redan hade tillhandahållits kultur- och fritidsförvaltningen. ABF Botkyrka-Salem meddelade att man inte ansåg att kultur- och fritidsförvaltningen hade rätt att begära in kompletterande underlag och att man önskade att få ett förtydligande kring var det finns reglerat att kultur- och fritidsförvaltningen har rätt att kräva in denna typ av kompletterande ekonomisk redovisning.

Kultur- och fritidsförvaltningen svarade ABF Botkyrka-Salem att medverkan till ekonomisk uppföljning är en förutsättning för att tilldelas bidrag från kultur- och fritidsförvaltningen och att detta framgår av överenskommelsen. Man meddelade samtidigt att om dessa underlag inte inkommer så har kultur- och fritidsförvaltningen enligt gällande reglemente rätt att hålla inne utbetalning av kommande bidrag.

7.1.7 Begäran om redovisning av avvikande kostnadsposter

Den 22 december 2021 inkommer ABF Botkyrka-Salem med fakturaredovisningar från inköp gjorda med ett företagskort under 2020. I fakturaunderlagen framgår enbart var man har betalat med kortet och summa, inte vad det är som har köpts. I underlaget redovisades kostnadsposter på en hemelektronikkedja, en hotellkedja, restauranger och en websida som säljer presentkort. Det medföljde ingen närmre redovisning vad inköpen avsåg och det framgick inte syfte med kostnadsposterna på hotellkedjan och restaurangerna.

I samband med att ABF Botkyrka-Salem inkom med fakturaunderlag för inköpen på företagskortet meddelade man att man inte avsåg inkomma med någon ytterligare ekonomisk redovisning kring dessa fakturaunderlag såvida kultur- och fritidsförvaltningen tydligt redovisade för ABF Botkyrka-Salem varför de vill ha dessa underlag. ABF Botkyrka-Salem inkom aldrig med dessa underlag till kultur- och fritidsförvaltningen.

I samband med denna granskning begärdes den kompletterande redovisningen av de avvikande kostnadsposterna återigen in. Det som efterfrågades var kassakvitton och förtydligande av vad dessa kostnadsposter avsåg samt syfte med inköpen. Dessa underlag inkom den 25 februari 2022.

7.1.8 Redovisning av inköp och dess finansiering

Under 2020 tilldelades ABF Botkyrka-Salem ett årligt bidrag för drift av den öppna fritidsverksamheten på 8,9 miljoner kronor. Utöver detta tilldelades de två ytterligare bidrag. Ett bidrag för inköp av förbrukningsinventarier på 90 000 kr samt ett bidrag för digitaliseringsstöd på 30 000 kronor. Beslut om dessa bidrag skedde i form av delegationsbeslut av dåvarande förvaltningsdirektören på kultur- och fritidsförvaltningen.

Enligt den redovisning som inkommit från ABF Botkyrka-Salem har det på aktuellt företagskort under 2020 skett inköp till ett sammanlagt värde av 216 000 kr.

Av dessa inköp avser dryga 94 000 kr inköp av IT-relaterad utrustning, 31 500 kr avser mobiltelefoner och tillbehör, 46 500 kr avser projektorer, TV samt kaffemaskin och 43 800 kr avser kostnader för "kick-offer" och presentkort till personalen på ABF Botkyrka-Salem.

Enligt underlagen från ABF Botkyrka-Salem har det under 2020 anordnats två "kick-offer" som innehållit restaurangbesök för personalen. Det har skett inköp av presentkort på respektive 500 kr styck på en hotellkedja och på ett företag som säljer presentkort. Dessa presentkort ska ha delats ut som julklappar till personalen. Varje anställd ska ha fått en julklapp till ett värde av 1000 kr.

Tillbehör till mobiltelefoner i form av Airpods för 1450 kr styck har köpts in till ett antal personer i personalen.

Kostnaden för en espressobryggare uppgick till nästan 13.000 kr. Den ska enligt underlaget finnas på Stjärnans fritidsklubb där målgruppens ålder är 10-12 år.

Utöver detta redovisades ett inköp på två datorer för 32 000 kr som enligt redovisningen ska användas i kursverksamhet. Kursverksamhet är inte en del av den öppna fritidsverksamheten och får således inte finansieras av kommunen bidrag.

Totalsumman för de genomförda inköpen på 216 000 kr överskrider de särskild tilldelade bidragen för inventarieinköp och digitaliseringsstöd på 130 000 kr med 86 000 kr. Det framgår inte av underlaget för den ekonomiska uppföljningen hur den överskjutande kostnaden för inköpen har finansierats.

Kostnaderna för inköpen har redovisats i samband med den årliga ekonomiska uppföljningen så det får antas att det avser inköp som finansierats av de bidrag som utgått från kultur- och fritidsförvaltningen. Den del av kostnaden som överskrider summan av de särskild tilldelade bidragen har då sannolikt tagits från överskott som uppstått i bidragsdelen avseende drift av öppen fritidsverksamhet.

Totalt sett har ABF Botkyrka-Salem redovisat 34 inköp på företagskort under 2020. Av dessa har 24 inköp skett under december månad, flertalet av dessa har skett mellan 23 december och 29 december.

7.1.9 Kostnadsberäkningsmodell för bidragstilldelning

Bidragstilldelningen för drift av öppen fritidsverksamhet bygger på en kostnadsberäkningsmodell där bidraget direkt ska motsvara driftskostnaderna. Det är därför sällsynt att det uppstår överskott i utförarnas budget. Kultur- och fritidsförvaltningen uppger att de går då det har uppstått överskott hos utförare så har de meddelat kultur- och fritidsförvaltningen om detta och bett att få flytta överskottet till nästkommande år. Detta har då påverkat kommande års bidragstilldelning till utföraren.

I överenskommelsen är det inte reglerat hur utföraren ska hantera ett eventuellt överskott. Bidragsreglemente för drift av öppen fritidsverksamhet, överenskommelse och kostnadsberäkningsmodellen reglerar vad bidraget får användas till. Användandet av eventuella överskott styrs således av vad bidraget får användas till.

7.1.10 Studiecirklar

Det har cirkulerat uppgifter om att ABF Botkyrka-Salem under flera års tid anordnat studiecirklar för barn och unga. Studieförbund i Sverige har möjlighet att få statligt bidrag från Folkbildningsrådet för att anordna studiecirklar för barn och unga såväl som för vuxna. Bidraget kan sökas för ersättning till cirkelledare eller ersättning för kostnader man haft för anordnandet av studiecirkeln. Ansökan sker genom att aktuellt studieförbund anmäler in den studiecirkel de anordnat till Folkbildningsrådet samt inkommer med personuppgifter på studiecirkeln deltagare. Från och med 2020 sker anmälan om studiecirkel i en digital plattform, tidigare skedde det via anmälan på blankett.

De studiecirklar som anordnats av ABF Botkyrka-Salem ska enligt de uppgifter som i december 2021 har inkommit till kommunen ha bedrivits på de fritidsklubbar och fritidsgårdar som finansierats av kommunen. Deltagarna ska ha varit barn och unga som är besökare till de av kommunen finansierade verksamheterna. Förfarandet ska ha medfört att ABF Botkyrka-Salem fått ut bidrag från Folkbildningsrådet samtidigt som de tagit emot bidrag från kultur- och fritidsförvaltningen som fullt ut ska finansiera den verksamhet som ABF Botkyrka-Salem bedriver i form av öppen fritidsverksamhet.

7.1.11 Uppgifter i utredningen beträffande studiecirklar

I de intervjuer som genomförts har det framkommit uppgifter om att ABF Botkyrka-Salem har bedrivit studiecirklar i de verksamheter som finansierats av kommunen med de barn som besökt dessa verksamheter. Uppfattningen hos flera av de intervjuade är att varken de barn och unga som deltagit eller deras vårdnadshavare har vetat om att barnen deltagit i studiecirklar utan snarare trott att det var en del av verksamheten som erbjudits på fritidsklubben eller fritidsgården. I intervjuerna framkommer också att de anställda pressats till att anordna studiecirklar och att samla in personuppgifter på besökare till fritidsklubbarna och fritidsgårdarna. Anställda har också uppmanats att få besökarna att själva anordna studiecirklar som de ska vara cirkelledare för. Intresset hos besökarna för detta har varit lågt då de inte förstått vad det är de ska göra. Flertalet studiecirklar ska ha haft ordinarie anställd personal uppsatta som cirkelledare.

7.1.12 Insamling av personuppgifter för studiecirkeldeltagande

Personuppgifter på besökare har samlats in genom en pappersblankett som skickats med hem till vårdnadshavare att fylla i som sedan lämnats in till fritidsgården eller fritidsklubben.

Denna blankett har i granskningen begärts in från ABF Botkyrka-Salem. Den blankett som inkommit avser Stjärnans fritidsklubb. I blanketten anges att syftet med att samla in personuppgifterna är för att kunna kontakta vårdnadshavare om behov av det skulle uppstå men också för att underlätta för barnets deltagande i utflykter, projekt och studiecirklar. I blankettens

utformning ges vårdnadshavaren ingen möjlighet att välja vad de godkänner att personuppgifterna får används till. Det finns heller ingen uppgift i dokumentet om ABF:s Botkyrka-Salems personuppgiftshantering.

7.1.13 Studiecirkelar arrangerade av ABF Botkyrka-Salem

Statistiska centralbyrån (SCB) tillhandahåller statistik över hur många studiecirkelar som anordnats av ABF Botkyrka-Salem per år. Statistiken är uppdelad i olika åldersgrupper. Statistik mellan åren 2016-2020 redovisas i åldersgruppen 13-24 år. Från 2020 är statistiken uppdelad i fler åldersgrupper och redovisas i åldersgrupperna 10-14 år samt 15-19 år.

År 2016 anordnade ABF Botkyrka-Salem 917 studiecirkelar för personer mellan 13-24 år. De följande åren sjunker detta antal med ungefär 200 per år. År 2018 anordnades 537 studiecirkelar för samma målgrupp och 2019 var detta antal nere på 137 studiecirkelar per år.

Under 2020 och 2021 genomfördes det väldigt få studiecirkelar vilket enligt Folkbildningsrådet berodde på pandemin. Det som kan konstateras är att ABF Botkyrka-Salem under tidigare år anordnat ett stort antal studiecirkelar även om dessa antal successivt har minskat med åren.

7.1.14 Utredningsförutsättningar beträffande bidrag för studiecirkelar

I granskningen har det på grund av GDPR-lagstiftning inte varit möjligt att ta del av detaljerade underlag för studiecirkelar från Folkbildningsrådet för att kunna påvisa att dessa studiecirkelar har anordnats under fritidsgårdarnas eller fritidsklubbarnas verksamhetstider.

7.1.15 Nyttjande av kommunala verksamhetslokaler för studiecirkelverksamhet

Efter att kultur- och fritidsförvaltningen avbröt samarbetet med ABF Botkyrka-Salem den 11 februari 2022 har förvaltningen fått in förfrågningar från personer som undrat var de ska bedriva sin verksamhet nu när fritidsgården är stängd. Det har framkommit att olika personer har fått lov att bedriva verksamhet i Tullinge fritidsgårds lokaler både under och efter ordinarie verksamhetstid. En av de som kontaktat kommunen har fått lov att nyttja danssalen under den öppna fritidsverksamhetens ordinarie verksamhetstid vilket har medfört att besökarna till den öppna fritidsverksamheten inte har kunnat nyttja danssalen då den varit upptagen. En annan aktivitet är en danskurs för vuxna som bedrivits på helger. ABF Botkyrka-Salem ska ha uppmanat deltagarna i dessa aktiviteter att upprätta en studiecirkel för deras aktivitet. Det är för utredningen okänt om dessa personer har ansökt om bidrag för någon studiecirkel och vem som i så fall varit mottagare av eventuellt utbetalda studiecirkelbidrag från Folkbildningsrådet.

De verksamhetslokaler som används för den öppna fritidsverksamheten bedrivs i lokaler som i sin helhet bekostas av kommunen. Lokalerna ingår inte kommunens hyresbestånd så det finns

således inte möjlighet för externa parter att via kommunen hyra dessa lokaler utanför verksamhetstiden. Dessa verksamhetslokaler är enbart avsedda för öppen fritidsverksamhet.

Kultur- och fritidsförvaltningen uppger att de aldrig har godkänt att ABF Botkyrka-Salem får bedriva annan typ av verksamhet än den öppna fritidsverksamheten i kommunens verksamhetslokaler. Den verksamhet som ska bedrivas av ABF Botkyrka-Salem i form av öppen fritidsverksamhet är reglerad i bidragsreglemente för öppen fritidsverksamhet och överenskommelser. I dessa dokument framgår det inte att studiecirklar som anordnas av ABF Botkyrka-Salem ska utgöra del av den öppna fritidsverksamheten. På sin hemsida skriver ABF Botkyrka-Salem att den som vill starta en studiecirkel kan få låna lokal av ABF Botkyrka-Salem.

7.2 Arbetsmiljö

Utredarna har genomfört ett antal intervjuer med tidigare anställda inom ABF Botkyrka-Salem. Intervjuerna kretsade kring de frågeställningar som kommunen angett i sitt direktiv för granskningen, det vill säga frågor kring ekonomi, arbetsmiljö, ledningsansvar, incidenthantering samt frågor kring huruvida ABF Botkyrka-Salem tillhandahållit en trygg och säker verksamhet för barn och ungdomar i linje med kommunens styrdokument för den öppna fritidsverksamheten.

Det sammantagna intrycket av de personer som ställt upp i intervjuerna är att de på olika sätt känner sig kränkta och felaktigt behandlade av ledningen för ABF Botkyrka-Salem. Utsagorna ska betraktas som subjektiva partsinlagor i den genomförda granskningen och bedömas som sådana. Vissa uppgifter som framkommit i intervjuerna har återgetts av flera olika personer som lämnat samstämmiga uppgifter som i vissa fall har dessa uppgifter kunnat verifieras genom annan stödjande information i de dokument som inkommit eller in intervju med företrädare från Lokalpolisområde Botkyrka. Andra uppgifter som inte har kunnat beläggas eller som bara framkommit från enstaka person har inte tagits med i rapporten. Granskningen redovisar således endast sådant som framförts i flera utsagor och/eller har stöd i annan dokumentation eller uppgifter.

Intervjuerna vittnar om ett omoget och osunt ledarskap inom ABF Botkyrka-Salem som ska ha resulterat i sjukskrivningar och uppsägningar. Uppsägningar som för de som intervjuats har skett på tveksamma grunder. En samstämmig bild pekar mot att arbetsförhållandena blev betydligt sämre i och med en omorganisation av den av ABF Botkyrka-Salem drivna öppna fritidsverksamheten som påbörjades runt 2019-2020 och som även innebar att en ny chefskonstellation tillsattes inom ABF Botkyrka-Salem.

I intervjuerna beskrivs beteendet hos de ledande personer inom ABF Botkyrka-Salem som tillsattes i samband med omorganisationen 2019-2020 med ord som "diskriminerande, förtalande, hotfulla, att de använder sig av härskarteknik, kränkande, trakasserande".

Exempel på den typ av beteende som framkommit i intervjuerna är följande:

- Ledningspersoner inom ABF Botkyrka-Salem kom spontant till arbetsplatser och tvingade fram beslut om antingen påskrift av ett förändrat anställningsavtal eller hot om uppsägning om personen ej valde att skriva på det nya avtalet.
- Medarbetare ställdes utan förklaring och med kort varsel inför nya arbetsvillkor som innebar reducerad lön och försämrade arbetstider.
- Ultimatum om förändringar i arbetsvillkor presenterades under pågående sjukskrivning.
- Personer som haft arbetsledande roller i den öppna fritidsverksamheten framtogs ansvar och arbetsroll och arbetsuppgifterna flyttades därefter centralt till ledningspersoner för ABF Botkyrka-Salem.
- För vissa medarbetare var det oklart vilken chef som haft det formella arbetsmiljöansvaret och det genomfördes inte några formella lön- och/eller medarbetarsamtal under tiden för anställning.
- Ingen rehabiliteringsplan togs fram vid längre sjukskrivning för återgång i arbete och medarbetare uppges ha nekats kontakt med företagshälsovård under sjukskrivning
- Syftet med den omorganisation som påbörjades runt 2019-2020 framstod som oklar för vissa av medarbetarna.
- Det rådde oklarheter i ansvarsfördelningen mellan lokalt fackombud för Handels inom ABF Botkyrka-Salem och med Handels centrala organisation, avdelning 20 i Stockholm.
I intervjuerna framkom att medarbetare upprepade gånger sökte hjälp från centralt håll för att de inte fick gehör eller kände bristande förtroende för sitt lokala ombud, men blev uppmanade från centralt håll att sköta kontakten uteslutande med sitt lokala ombud.
Ombudet ska, enligt uppgifter från intervjuerna, vara god vän med personer i ledningen för ABF Botkyrka-Salem.

7.2.1 Dokumentation kring arbetsmiljö

Under den pågående granskningen har 2Secure begärt in existerande styrande och stödjande dokument i form av riktlinjer, handlingsplan, rutiner med mer från ABF Botkyrka-Salem som de i egenskap av arbetsgivare förväntas ha upprättat för arbetsmiljöarbetet kopplat till den öppna fritidsverksamheten. ABF Botkyrka-Salem har inkommit med ett dokument till utredningen som är benämnt som arbetsmiljöpolicy. Dokumentet visade sig vid kontroll av så kallat metadata vara skapat den 30 januari 2022, det vill säga några dagar efter att informationen efterfrågades av 2Secure den 25 januari. Dokumentet har inte den grafiska profil med ABF Botkyrka-Salems logotyp och typsnitt som vissa andra dokument som inkommit till utredningen har. Det är oklart om detta dokument är att betrakta som ett utkast till arbetsmiljöpolicy eller inte. Det framgår inte när eller av vem policyn ska ha beslutats. Det är för utredningen okänt om policyn har kommunicerats till de ABF Botkyrka-Salems medarbetare.

Utöver dokumentet för arbetsmiljöpolicy har ABF Botkyrka-Salem tillställt granskningen en delaktighetsplan, en likabehandlingsplan samt planer för introduktion av nya fritidsledare och andra nya medarbetare. Även vissa av dessa dokument förefaller vara i form av utkast och som i likhet med arbetsmiljöpolicy saknar uppgifter om när de beslutades och av vem samt har ett avvikande grafiskt utseende jämfört med annat som ABF Botkyrka-Salem skickat till granskningen.

7.2.2 Medarbetarundersökningar

Sammanställningar av två medarbetarundersökningar har inkommit till utredningen. Enligt uppgift i dokumenten är den ena undersökningen utförd i maj 2019 och den andra utfördes i februari 2022.

Vad gäller den undersökning som genomfördes i februari 2022 har ABF Botkyrka-Salem meddelat att den genomfördes på initiativ av den lokala fackklubben (Handels). Det ska i sammanhanget nämnas att enkätundersökningen enligt uppgift från fackklubben skickades ut den 15 februari till 29 personer inom ABF Botkyrka-Salem, varav 21 är anställda inom fritidsverksamheterna. Sammanlagt svarade 21 personer på enkäten. Några dagar tidigare, den 11 februari, beslutade kommunen att med omedelbar verkan avbryta samarbetet med ABF Botkyrka-Salem som utförare inom den öppna fritidsverksamheten. Detta faktum avspeglas dock inte i enkätsvaren och det framgår inte om den har genomförts med anledning av kommunens stängningsbeslut.

Båda undersökningarna har fokus på ledarskap och psykosocial arbetsmiljö och i båda undersökningarna ger medarbetarna generellt sett höga poäng i frågorna. I den senast utförda undersökningen anges det dock i kommentarerna att en eller flera personer satt ett väldigt lågt värde på vissa frågor, med medföljande rekommendation "att frågan kan behöva tas om hand" och

att uppföljning bör göras "för att hitta bakomliggande orsaker". I det material som granskningen tagit del av är denna typ av uppföljande kommentarer främst kopplade till frågor om ledarskap samt frågor kring säkerhet och hälsa.

7.2.3 Dokumentation kring rekrytering

I det första frågeunderlaget som skickades till ABF Botkyrka-Salem bad 2Secure om en redogörelse för hur rekryteringsprocessen av personal till den öppna fritidsverksamheten ser ut.

Granskningen efterfrågade en förteckning över nuvarande och tidigare anställda personer inom den öppna fritidsverksamheten under perioden 2018-2021 där bland annat utbildningsnivå på den anställda skulle framgå. Syftet med begäran har sin grund i Botkyrka kommuns utvecklingsprogram för fritidsklubbs- och fritidsgårdsverksamheter 2020–2024 där ett av målen är att minst 75% av personalen ha fritidsledarutbildning eller annan motsvarande högre utbildning 2024. Fram tills dessa ska utbildningsnivån succesivt öka. Detta mål följs upp av kultur- och fritidsförvaltningen årligen. Minimålder för personalkategorin är 20 år och denna åldersgräns är satt för att personal som ska ha genomgått två-årig fritidsledarutbildning efter gymnasieutbildning inte har möjlighet att ha uppnått den kompetensen innan man fyllt 20 år.

I det andra kompletterande frågeunderlaget till ABF Botkyrka-Salem efterfrågades platsannonser och uppgifter om utlysningar av tjänster från 2019-2022 med koppling till den öppna fritidsverksamheten. Eftersom den först begärda sammanställningen av personalens utbildningsnivå inte kommit granskningen tillhanda så ombads ABF Botkyrka-Salem att skicka CV specifikt för de personer som har eller har haft anställning som verksamhetsledare och fritidsledare under perioden 2019-2022.

7.2.4 Innehåll och omfattning av inskickad dokumentation

Ett dokument med namnet "Anställningsprocess" har tillställts granskningen. Dokumentet består av ett antal punktlister som tycks utgöra ett arbetsflöde för hur en rekrytering ska genomföras och vilka steg som ska ingå. Dokumentet som innehåller processen är skapat den 4 februari 2022 vilket är några dagar efter att informationen efterfrågades av 2Secure den 25 januari 2022. Dokumentet förklarar inte hur rekryteringsprocessen sker för olika arbetsroller eller vilken kravspecifikation som gäller för respektive roll. Det är okänt för utredningen om detta dokument delgetts personal med rekryteringsansvar.

Platsannonser som är publicerade hos Arbetsförmedlingen under 2020 och 2021 för ett antal olika funktioner såsom verksamhetschef, föreståndare och fritidsledare har inkommit till granskningen. I de annonser som gäller fritidsledarroller anges under rubriken "Kvalifikationer" och underrubriken

”Arbetslivserfarenhet och krav” att man söker fritidsledare med 1-2 års erfarenhet. Det framgår inte ett specifikt krav på fritidsledarutbildning eller annan likvärdig utbildning.

En beskrivning av processen för hur rekrytering av timanställda sker har inte presenterats. ABF Botkyrka-Salem har inkommit med ett antal CV till utredningen. Dessa CV har kommit in i form av både CV och personliga brev för personer som får antas vara anställda personer inom ABF Botkyrka-Salem. Det framgår inte i vilken funktion de i så fall är anställda. Av dessa framgår att vissa personer har formell utbildningsbakgrund andra har det inte. Som komplettering utöver de CV som tidigare tillställts granskningen, efterfrågades CV för tre personer i arbetsledande ställning som inte redovisats i den tidigare inskickade dokumentationen. Dessa tre som särskilt efterfrågats är samma personer som omnämns som släkt och vänner till en ledningsperson inom ABF Botkyrka-Salem och som enligt uppgifter som framkom i intervjuerna var de som anställdes som verksamhetsledare i samband med omorganisationen.

Granskningen har inte kunna få klarhet i om turordningsregler har iakttagits i samband med den omorganisation som påbörjades 2019-2020 och om de personer som i och med omorganisationen fick tjänster eller nya funktioner har relevant utbildning och likvärdig kompetens med de medarbetare som kände sig tvingade att avsluta sina tjänster i och med de försämrade arbetsvillkor som drabbade dem i och med omorganisationen.

7.2.5 Rekrytering av släkt, vänner och bekanta

Enligt samstämmiga uppgifter som framkommit vid intervjuerna har flera personer med släktskap eller med vänskapsband till personer i ledande ställning inom ABF Botkyrka-Salem blivit anställda i den öppna fritidsverksamheten både i arbetsledande roller och som timanställda.

7.2.6 Incidenthantering och rapportering

Granskningen har försökt utreda vilka rutiner som gäller för incidenthantering och rapportering inom den öppna fritidsverksamheten som ABF Botkyrka-Salem bedriver och om kultur- och fritidsförvaltningen ställer särskilda krav i de styrdokument som reglerar den öppna fritidsverksamheten gällande incidentrapportering.

I den överenskommelsen som gäller för bidragsmottagare av öppen fritidsverksamhet förekommer en formulering om rapportering av missförhållanden. Där anges att allvarliga händelser, brottmål, arbetsskador eller långvarig sjukskrivning som är kopplat till personal skyndsamt ska rapporteras till kommunen. Kommunens skrivning ger dock inte någon vägledning kring hantering av incidenter då barn eller ungdomar som deltar i den öppna fritidsverksamheten är inblandade.

ABF Botkyrka-Salem har tillställt granskningen en trygghetsplan som bland annat innehåller en rutin för hur incidenter ska rapporteras, vad som ska ingå i rapporten och hur de ska föras vidare uppåt i organisationen. I den anges att rapport ska lämnas till chef samma dag som incidenten har skett eller senast dagen efter. ABF har också skickat ett formulär för incidentrapportering kallad "Blankett för viktiga händelser" som enligt uppgift används i verksamheterna.

ABF Botkyrka-Salem har inkommit med kopior av handskrivna rapporter som i huvudsak kommer från verksamheten i Alby. I dokumentationen finns ett exempel på kommunikation med både polisen och kommunen kring en mer omfattande incident i januari 2018 som avsåg ett större slagsmål inne på fritidsgården. Liknande dokumentation ska även ha funnits i pärmar i en annan fritidsverksamhet, men av okänd anledning tog en tidigare chef med sig pärmarna när hen lämnade sitt uppdrag i aktuell verksamhet.

I övrigt framgår inte hur instruktionen och rapporteringsformuläret används i verksamheten. Intervjuerna med tidigare anställda ger inget klart svar på frågan men det har framgått att vissa verksamheter har egna kontaktvägar till den lokala polisen och till socialtjänsten. Det är oklart i vilken omfattning incidenter i verksamheterna kommer till kommunens eller polisens kännedom. I intervjuerna har framkommit uppgifter om ett par allvarliga incidenter som inträffat inom några verksamheter under 2019 och 2020 och att det okänt om dessa händelser har polisanmälts och/eller kommit till kommunens kännedom.

I ett par fall hittade personal misstänkta narkotiska preparat (hasch och kokain) inne i verksamheternas lokaler och valde att direkt kontakta polisen som kom till platsen och tog narkotikan i beslag. När en ledningsperson inom ABF Botkyrka-Salem fick kännedom om att personalen tagit direkt kontakt med polisen fick personalen, enligt uppgifter som framkommit vid intervjuerna, en reprimand för detta och instruerades att fortsättningsvis skulle liknande incidenter först rapporteras till ledningspersonen som därefter i sin tur skulle kontakta polisen.

Vid en efterföljande liknande incident tog personalen därför först kontakt med sin ledning som kom till verksamheten och hämtade den misstänkta narkotikan. Det framgår inte i någon dokumentation om det misstänkta brottet anmäldes av ledningspersonen

2Secure har utifrån uppgifter i intervjuerna sammanställt när och var dessa incidenter ska ha inträffat och har därefter kontrollerat med lokalpolisen i Botkyrka om det finns upprättade polisanmälningar för dessa händelser. Inga polisanmälningar som kan kopplas till ovan beskrivna incidenter fanns i Polisens anmälningssystem.

7.3 Trygg och säker verksamhetsmiljö

7.3.1 Uppgifter från företrädare för lokalpolisområde Botkyrka

Den företrädare för lokalpolisen som intervjuats i utredningen är av uppfattningen att framförallt fritidsgården och fritidsklubben i Alby under många år har rekryterat personer som inte är lämpliga för uppdraget att arbeta med barn och unga och som har eller har haft en koppling till den lokala problembilden i Alby och som har en "felaktig inställning till myndigheter". Ofta har de som rekryteras nära personliga kopplingar till de som redan arbetar i ABF Botkyrka-Salems verksamhet i Alby.

Det finns även en problematik med att äldre personer med tydlig koppling till den lokala problembilden tillåts befinna sig inne på fritidsgården eller i direkt anslutning till denna. När polisen besöker fritidsgården eller fritidsklubben så upplever de att de äldre personer som befinner sig direkt lämnar platsen. Många gånger "droppas" narkotika eller knivar på marken när polisen kommer till platsen. Området där verksamheten ligger är att anse som en öppen drogscen vilket gör placeringen av verksamheten problematisk.

Polisen uppger att det finns en problematik med att besökare till gården har skyddsvästar på sig inne i verksamhetslokalerna vilket medför att den hotbild som finns kring dessa personer tas med in i verksamheten. Vårdnadshavare påtalar ofta för polisen att de inte låter sina barn gå till fritidsgården eller fritidsklubben i Alby utifrån rädsla att någonting ska hända dem där.

Problematiken med anställda och besökare har polisen vid flera tillfällen lyft både till företrädare för fritidsverksamheten och till kommunen. Responsen från både kommun och ABF Botkyrka-Salem har varit god vid de tillfällen då denna problematik har lyfts. Trots bra efterföljande dialoger har dock problematiken med av personer som av polisen bedömts som olämpliga för uppdraget har kvarstått.

7.3.2 EST-analys kopplat till problembilden i Alby

Botkyrka kommun arbetar enligt metoden EST (Effektiv Samordning av Trygghet). EST är en metod för samverkan mellan olika aktörer som arbetar med trygghetsfrågor och syftet är att ta fram gemensamma lägesbilder och problembilder för att därefter ta fram åtgärdsplaner för att arbeta mot problembilden.

Delar av Alby, bland annat den plats där fritidsgården och fritidsklubben ligger, är av polisen klassat som ett särskilt utsatt område vilket innebär att det är ett socioekonomiskt utsatt område

med en omfattande brottslighet och stark påverkan av kriminella strukturer på lokalsamhället. Ett särskilt utsatt område har så gott som uteslutande problem kopplat till en utbredd tystnadskultur, vilket gör att anmälningsbenägenheten bland de som bor eller bedriver verksamhet i området är låg. Problembilden i ett särskilt utsatt område har ofta en direkt påverkan genom otillåten påverkan mot de aktörer som bedriver verksamhet i det aktuella området.

Botkyrka kommun genomförde 2020 en fördjupad EST-analys av problembilden och dess orsaker inom ramen för den EST-samverkan som finns etablerad i Botkyrka kommun. Både lokalpolisen och ABF Botkyrka-Salem deltog i arbetet med analysen.

I denna analys framgick det tydligt att det finns en problematik kring narkotikabruk och försäljning i och omkring Alby centrum. Det förekommer en rekrytering av yngre främst pojkar till kriminella strukturer, framförallt genom att dessa börjar agera springpojkar åt äldre som vistas i området.

I EST-analysen konstaterades att på grund av problematiken med äldre personer inne i verksamhetslokalerna fanns det ett behov av att tydliggöra vilka åldersgränser som gäller för den öppna fritidsverksamheten i Alby. I den åtgärdsplan som upprättades inom ramen för EST-analysen lades ansvaret för att utföra denna åtgärd på ABF Botkyrka-Salem.

7.3.3 Personal och förekomst av dömda personer i brottmål

ABF Botkyrka-Salem inkom med fyra olika dokument med personallistor på både nuvarande och tidigare anställda. Personallistorna innehöll personal med olika typer av anställningsformer och olika sysselsättningsgrad. Totalt sett handlade det om 85 anställda. Vid kontroll av dessa genom utökade bakgrundskontroller framkom att 11 av de sammanlagt 85 redovisade anställda förekommer som dömda i brottmål. Av de 11 personer som förekommer i belastningsregistret finns det både personer som är anställda idag och sådana som inte längre är anställda. Brottmålen är av varierande allvarlighetsgrad, men rör sig främst om ringa och grovt narkotikabrott, misshandel, grovt rattfylleri och blåljussabotage men en person är också dömd för köp av sexuell tjänst. Vissa av de som förekommer är dömda för fler än ett brott.

Eftersom personallistorna som utredningen tagit del av skickades in som fyra separata filer, i olika format och omfattning har det varit svårt att avgöra om dessa listor är kompletta och innehåller samtliga personer som jobbat för ABF Botkyrka-Salem inom den öppna fritidsverksamheten under den efterfrågade perioden (2018-2021).

7.3.4 Belastningsregisterutdrag enligt skollagen

Den typ av verksamhet som ABF Botkyrka-Salem bedriver för kommunens räkning i form av fritidsklubbar är sådan verksamhet som faller under skollagens regler gällande krav om belastningsregisterutdrag. Detta innebär att personer som man avser anställa måste lämna in ett belastningsregisterutdrag innan anställning kan ske. Det finns olika typer av belastningsregisterutdrag och den typ av utdrag som skollagen kräver visar endast om den kontrollerade är dömd för mord, dråp, grov misshandel, människorov, grovt rån, barnpornografibrott samt alla typer av sexualbrott.

7.3.5 Uppgifter om en anställd hos ABF Botkyrka-Salem inkom till kommunen

Utredningen har tagit del av mailkonversationer som skedde i april 2019 där kultur- och fritidsförvaltningen informerade en ledande person på ABF Botkyrka-Salem om att det hade inkommit uppgifter till kommunen om att en anställd i ABF Botkyrka-Salems verksamhet var misstänkt för brott och att personen skulle ha kopplingar till gängkriminalitet. Svaret från ABF Botkyrka-Salem var att man inte ville bedöma en person utifrån umgänge eller misstanke om brott. Vidare påtalade man att man tidigare gjort en registerkontroll av aktuell person som inte hade visat att personen var dömd för något brott.

Det framgår inte av mailkonversationen vilket typ av registerkontroll som hade skett men det handlar sannolikt om den typ av belastningsregisterutdrag som sker enligt skollagens regler som sker i samband med anställning. Aktuell person anställdes av ABF Botkyrka-Salem 2017.

I maj 2019 framkom uppgifter i media om att en anställd i den öppna fritidsverksamheten i Botkyrka blivit dömd för köp av sexuell tjänst vilket resulterade i att ABF Botkyrka-Salem skyndsamt informerades av kommunen om situationen. Reportaget i media avsåg samma person som kultur- och fritidsförvaltningen haft en dialog om med ABF Botkyrka-Salem redan i april 2019. Kultur- och fritidsförvaltningen genomförde då en egen bakgrundskontroll och begärde utdrag från belastningsregistret. Vid denna kontroll bekräftades de uppgifter som framkommit i media.

Kultur- och fritidsförvaltningen kontaktade ABF Botkyrka-Salem och meddelade att de krävde en omedelbar uppsägning av den anställda, vilket ABF Botkyrka-Salem senare informerade kommunen om hade skett. Enligt underlag från ABF Botkyrka-Salem avslutades anställningen av personen i fråga den 17 juli 2019 men under perioden från 15 maj-19 juli var personen arbetsbefriad.

7.3.6 Incident på Sanda fritidsgård

Vid de intervjuer som har genomförts har det framkommit uppgifter om en incident som inträffade på Sanda fritidsgård 2020. Vid aktuell händelse blev en anställd misshandlad av en man inne på Sanda fritidsgård. Gärningsmannen hade sökt upp den anställde på fritidsgården, händelsen inträffade precis i anslutning till att fritidsgården skulle öppna.

Under utredningen har det vid intervjuerna framkommit att denna händelse några dagar senare rapporterades vidare till föreståndaren på fritidsgården som i sin tur förmedlade informationen vidare till en ledande person inom ABF Botkyrka-Salem. Föreståndaren uttryckte ett krav på att den misshandlade anställdes anställning omedelbart skulle avslutas. Enligt uppgifter som framkommit vid intervjuer ska detta krav ha ställts på grund av att de anställda på Sanda fritidsgård hade hört att den misshandlade anställde hade blivit dömd för brott samma år och på grund av det var man rädd för att en eventuell hotbild kopplat till personen ifråga skulle drabba även andra anställda och besökare på Sanda fritidsgård. Personen i fråga hade rekryterats av en ledande person inom ABF Botkyrka-Salem. Efter att detta krav framställdes avslutade ABF Botkyrka-Salem personens anställning.

Vid kontroll i polisens anmälningssystem framkom under utredningen att denna händelse aldrig har polisanmälts och ABF Botkyrka-Salem har inte inkommit med någon incidentrapport som styrker att händelsen rapporterades till kultur- och fritidsförvaltningen.

7.3.7 Problematik med skyddsvästar

I en incidentrapport från april 2020 som ABF Botkyrka-Salem har tillhandahållit utredningen uppges att polisen har besökt gården med anledning av att en kniv och narkotika hittats på fritidsgårdens tak. Polisen kommenterar vid det tillfället att det är många av besökarna som bär skyddsvästar. Polisen frågar även varför äldre personer tillåts vara inne på gården. Personal på fritidsgården meddelar att de har haft en advokat på gården som pratat om detta.

Att det finns en problematik med att besökare bär skyddsväst inne i ABF Botkyrka-Salems verksamheter framkommer även i intervjun med företrädaren för lokalpolisområde Botkyrka och även i de utsagor som framkommit vid övriga intervjuer som hållits.

7.3.8 Otrygghet bland personalen

I de genomförda intervjuerna gavs det uttryck för att mer erfaren personal upplevde det som otryggt och att man kände en rädsla för att jobba tillsammans med de yngre personer som rekryterats av ledande personer inom ABF Botkyrka-Salem. Efter det att ansvaret för rekryteringar överförts till ledningen istället för att som tidigare ha legat ute på verksamheterna så upplevdes det

som att personalen inte hade någon insyn i den nyanställda personens bakgrund eller lämplighet vilket också hängde samman med att det rekryterades personer som var kända som personer som var del av den lokala problembild som finns ibland annat Alby. Det rådde, enligt flera intervjuade, en osäkerhet hos anställda om dessa personer verkligen hade kontrollerats innan de anställdes. I och med att rekryteringen flyttats till ABF Botkyrka-Salems ledning så skedde kontrollen av det obligatoriska utdraget ur belastningsregistret inte lokalt ute i verksamheterna.

8. ANALYS

8.1 Ekonomi

Sedan kultur- och fritidsnämnden antog det nya bidragsreglementet för drift och öppen fritidsverksamhet och förändrade utformningen på överenskommelserna så har det inte funnits några undertecknade överenskommelser mellan kultur- och fritidsförvaltningen och ABF Botkyrka-Salem. Undertecknade överenskommelser är enligt gällande reglemente en förutsättning för utbetalning av bidrag. Trots avsaknad av undertecknade överenskommelser har bidrag utbetalats till ABF Botkyrka-Salem under 2020 och 2021.

Under dessa år har det varit en pågående dialog mellan parterna om överenskommelsernas utformning. ABF Botkyrka-Salem har som enda utförare av öppen fritidsverksamhet ansett att de tilldelade driftsbidragen inte täcker kostnaderna för den verksamhet som de enligt överenskommelserna ska bedriva.

Med anledning av att ABF Botkyrka-Salem under 2021 begärde ett tilläggsavtal för driften efterfrågade kultur- och fritidsförvaltningen redovisning för inköp som skett i december 2020. Denna förfrågan skedde på grund av att kultur- och fritidsförvaltningen hade noterat en mängd inköp som genomförts samtidigt som ABF Botkyrka-Salem hävdade att de bidrag som tilldelas inte är tillräckliga. ABF Botkyrka-Salem ifrågasatte kultur- och fritidsförvaltningens rätt att begära in kompletterande underlag för att säkerställa den ekonomiska uppföljningen. Kultur- och fritidsförvaltningens rätt att följa upp utförarens verksamhet regleras både i bidragsreglementet för drift av öppen fritidsverksamhet, överenskommelsen och i Utvecklingsprogrammet för öppen fritidsverksamhet 2020-2024. Även om ABF Botkyrka-Salem inte undertecknat någon överenskommelse sedan 2019 så får de anses ha accepterat de skyldigheter och ansvar som åligger en mottagare av bidrag. Ett exempel på sådan skyldighet är att medverka till att möjliggöra en ekonomisk uppföljning. Utöver detta får tilläggas att ABF Botkyrka-Salem under många år mottagit bidrag för drift och är väl insatta i vad som åligger en bidragsmottagare och de har dessutom fått både det nya reglementet och den nya överenskommelsen på remiss innan den antogs så även dessa dokument är väl kända av ABF Botkyrka-Salem. Att en bidragstagare ombeds att redovisa kvitton för genomförda inköp kan inte anses som ett så långtgående och orimligt krav att en utförare vägrar att lämna ut detta underlag.

ABF Botkyrka-Salem inkom med det efterfrågade underlaget först efter att det begärdes in i samband med nu aktuell utredning.

Utifrån de underlag som inkommit från ABF Botkyrka-Salem framgår det att inköp har skett för större summa än de bidrag som har tilldelats för inventarieinköp och digitaliseringsstöd. Den överskjutande delen får antas ha finansierats genom bidraget som avser driften. Samtidigt som bidragen inte anses täcka driftskostnader så har ABF Botkyrka-Salem utan att förankra detta med kultur- och fritidsförvaltningen genomfört inköp för vad som sannolikt utgör överskott i driftsbudgeten. Även om det inte är reglerat hur utförarna ska hantera eventuella överskott så är det tydligt reglerat vad bidragen ska finansiera. Andra utförare som fått överskott i sin budget har meddelat detta till kultur- och fritidsförvaltningen.

Julklappar till personalen i form av presentkort samt kostnad för två "kick-offer" kan inte anses vara kostnader som bidrag för drift får användas till. Utöver detta har ABF Botkyrka-Salem köpt mobiltillbehör till delar av personalen är i en prisklass som normalt sett inte tillhandahålls anställda, särskilt inte i en verksamhet som finansieras genom kommunala bidrag. Det har skett ett inköp av en espressobryggare för 13 000 kr som inte kan anses motiverad utifrån verksamhetsbehov i en verksamhet där besökarna är 10-13 år.

Utöver detta har ABF Botkyrka-Salem köpt två Macbook Pro för dryga 30 000 kr som de angett använda för kursverksamhet. Kursverksamhet ingår inte i öppen fritidsverksamhet och är inte något som får finansieras genom bidragen från kultur- och fritidsförvaltningen.

ABF Botkyrka-Salem har i och med detta nyttjat bidraget för drift av öppen fritidsverksamhet på ett sätt som inte är avsett och har dessutom underlåtit att informera kultur- och fritidsförvaltningen om att de har haft ett överskott i sin driftsbudget. Dessutom har inköp skett för att finansiera egen kursverksamhet vilket inte är tillåtet.

8.1.1 Har ABF Botkyrka-Salem parallellt med att ha bedrivit öppen fritidsverksamhet också anordnat studiecirklar med statliga bidrag som beviljats från Folkbildningsrådet?

Det är genom statistik fastställt att ABF Botkyrka-Salem under åren 2016-2019 ansökt om bidrag för ett stort antal studiecirklar. Under 2016 anordnades fler än 900 studiecirklar för den åldersgrupp som omfattar den målgrupp som den öppna fritidsverksamheten är avsedd för. Utöver detta arrangerade ABF Botkyrka-Salem ytterligare studiecirklar för äldre personer som de ansökte om bidrag för. Antalet arrangerade studiecirklar minskade med cirka 200 studiecirklar per år fram till 2019. Under 2020-2021 har antalet studiecirklar kraftigt reducerats beroende på pandemin.

Det faktum att ABF Botkyrka-Salem under åren 2016-2019 anordnat mellan 200-900 studiecirklar för barn och unga och ännu fler om man räknar in de studiecirklar som arrangerats för äldre

personer uppstår frågan om var och när dessa studiecirkelar har genomförts. Det har i utredningen inte gått att få ut skriftlig dokumentation som närmre kan visa om dessa studiecirkelar har bedrivits under ordinarie verksamhetstid eller inte och om dessa studiecirkelar har bedrivits i de verksamhetslokaler som finansieras av kultur- och fritidsförvaltningen. Med tanke på det stora antalet studiecirkelar är det inte osannolikt att anta men detta går inte att påvisa genom skriftlig dokumentation. En omständighet som talar för att det finns fog för ett sådant antagande är att kultur- och fritidsförvaltningen efter den tillfälliga stängningen av fritidsgårdarna fått ta emot samtal från personer som hört av sig och undrat var de ska bedriva sina aktiviteter nu när fritidsgårdarna är stängda. Vid dessa samtal har det även framkommit att ABF Botkyrka-Salem har uppmanat de som nyttjar lokalerna att anmäla en studiecirkel.

Uppgifter om att studiecirkelverksamhet har genomförts under verksamhetstid i verksamhetslokalerna har även framkommit i de intervjuer som genomförts i utredningen. Det har också framkommit uppgifter om att besökare till den öppna fritidsverksamheten har deltagit i cirkelverksamhet utan att de eller deras vårdnadshavare varit medvetna om detta. Vid vissa tillfällen ska ordinarie personal ha varit cirkelledare.

På den blankett som har lämnats till vårdnadshavare till besökare i den öppna fritidsverksamheten för att fylla i barnets personuppgifter har det angetts att tillhandahållandet av personuppgifterna förenklar för barnet att delta i studiecirkelar. Denna formulering talar för att uppgifterna om att besökare till den öppna fritidsverksamheten har deltagit i studiecirkelar samt att studiecirkelarna har bedrivits i de verksamhetslokaler som bekostas av kultur- och fritidsförvaltningen för den öppna fritidsverksamheten. Formuleringen i blanketten talar också för att ABF Botkyrka-Salem inte gör skillnad på den öppna fritidsverksamhet som de ska tillhandahålla för bidragen från kultur och fritidsförvaltningen och studiecirkelverksamhet utan att dessa verksamheter verkar blandas ihop och bedrivs i samma lokaler.

Kultur- och fritidsförvaltningen har inte godkänt att ABF Botkyrka-Salem får bedriva studiecirkelar i verksamhetslokalerna. Lokalerna kan heller inte hyras utanför verksamhetstid då de inte ingår i kommunens hyresbestånd. Det faktum att ABF Botkyrka-Salem på sin hemsida uppger att den som vill bedriva studiecirkel kan låna lokal tyder på att verksamhetslokalerna har nyttjats för studiecirkelverksamhet. Utredningen har inte kunnat fastställa hur mycket som betalats ut i form av statliga bidrag från Folkbildningsrådet för studiecirkelar, vad dessa har avsett eller vart dessa bidrag har tagit vägen.

Att det anordnas parallella aktiviteter under verksamhetstid påverkar tryggheten och säkerheten för de barn och unga som besöker den öppna fritidsverksamheten. Att tillåta andra personer än de som är anställda i eller besökare till den öppna fritidsverksamheten under ordinarie verksamhetstid

medför att ABF Botkyrka-Salem inte har kontroll över vilka personer som vistas i verksamheten och kan därmed inte bedöma huruvida dessa personer är lämpliga att vistas i en verksamhet med barn och unga.

8.2 Arbetsmiljö

Enligt vad som framkommit genom granskningen har ledningen för ABF Botkyrka-Salem visat på ett mycket dåligt ledarskap gentemot flera medarbetare. Tidigare anställd personal har bland annat berättat om kränkande behandling och tveksamma uppsägningar. Det försämrade förhållningssättet gentemot personalen tycks börja runt åren 2019-2020 när en omorganisation påbörjades av ABF Botkyrka-Salem.

Att notera är att alla de personer som låtit sig intervjuas är medlemmar i fackförbundet Handels och att de samstämmt kontaktat sina fackliga företrädare för att få hjälp i sina diskussioner med arbetsgivaren. Samstämmt är också att de inte kände förtroende för eller tillräckligt engagemang för sin sak från den lokala Handels-företrädaren inom ABF Botkyrka-Salem. De intervjuade hävdar vidare att de inte fick gehör för sin vädjan att få hjälp från centrala ombudsmän, utan att de istället fick förklaringen att man från centralt håll inte kunde medverka i förhandlingarna och att dessa skulle skötas lokalt. Utredarna i granskningen tog kontakt med Handels avdelning 20 (Stockholmsavdelningen), vilka dock avböjde att kommentera eller lämna ut dokumentation med hänvisning att det rör enskilda fall. En allmänt formulerad fråga ställdes om man som medlem upplever att ett lokalt fackligt ombud inte agerar utifrån medlemmarnas intressen, vad har medlemmen då för möjlighet att lyfta detta till Handels centralt? Om denna möjlighet finns, hur ser rutinen då ut hos Handels centrala förbund? Handels förste ombudsman svarade: "Om man som medlem inte är nöjd med sin lokala företrädare tar medlem kontakt med Handels direkt och kommer då vidare till ombudsman."

En målsättning för denna granskning var att utreda om ABF Botkyrka-Salem erbjuder fullgod arbetsmiljö för de som är anställda i de kommunalt finansierade verksamheterna och om dessa går i linje med kommunens arbetsmiljöpolicy och uppfyller kraven i gällande arbetsrättslagstiftning.

Botkyrka kommun har publicerat en medarbetar- och arbetsmiljöpolicy under 2019 som riktar sig mot kommunens verksamhet. I kommunens olika krav- och styrdokument för den öppna fritidsverksamheten omnämns dock inte detta som ett obligatoriskt styrdokument som verksamheter som mottar kommunala bidrag måste förhålla sig till. Det blir därför en tolkningsfråga om ABF Botkyrka-Salem faktiskt haft att följa kommunens riktlinjer och styrdokument för arbetsmiljöfrågor. ABF Botkyrka-Salem har i den begärda och inskickade dokumentationen för denna granskning inte redovisat några detaljerade dokument för sitt

arbetsmiljöarbete, utan snarare mer i form av utkast. Genom avsaknad av dokumentation är det oklart hur ABF Botkyrka-Salem formellt organiserat sitt arbetsmiljöarbete och i vilken omfattning personalen varit delaktig eller uppfattat vilken chef som har arbetsmiljöansvar.

8.2.1 Rutiner för rekrytering

ABF Botkyrka-Salems rekryteringsprocess är inte helt tydlig och från den begärda och inskickade informationen går det inte att fastställa hur man svarar mot kommunens önskemål om utbildningsnivå och minimiålder för fritidsledare. 2Secure har fått ett antal okommenterade CV från ABF Botkyrka-Salem gällande personer som jobbar i verksamheten och det förklaras inte närmare var i verksamheten och när dessa personer påbörjat sin anställning. Det framgår inte heller av dokumentation om dessa CV omfattar samtliga anställda fritidsledare i den öppna fritidsverksamheten som bedrivs ABF Botkyrka-Salem. För att nå bättre måluppfyllnad i den strategi som ligger för den öppna fritidsverksamheten och där målet är att minst 75% av personalen ska ha en fritidsledarutbildning (eller motsvarande) som anställs fram till 2024, behöver kommunen mer aktivt utöva kontroll och återkommande uppföljning i frågan.

8.2.2 Rekrytering av släkt, vänner och bekanta

Granskningen begärde och fick tillgång till ytterligare tre CV som gäller några av de personer som enligt uppgifter har släktskap och vänskapsband med en person i ledande befattning inom ABF Botkyrka-Salem. Det ska förtydligas att de tre anställdes under perioden 2016-2018 av andra personer än ledningspersonen, men fick sedan mer arbetsledande befattningar som verksamhetsledare inom ett par fritidsverksamheter och som verksamhetsutvecklare inom ABF Botkyrka-Salem. Kultur- och fritidsförvaltningen ombads att granska de tre CV utifrån de nu aktuella befattningarna. I två fall är omdömet att ett CV tycks ofullständigt och i båda fallen bedömer man att personerna saknar den utbildning som ställs som krav på personal i öppen fritidsverksamhet i utvecklingsprogrammet för öppen verksamhet 2020-2024.

Att notera är när att de tre efterfrågade CV:n skickades till granskningen åtföljdes de av en kommentar att dokumenten upprättats i samband med att de begärdes in som underlag för granskningen. Det kan tolkas som att det tidigare inte funnits några CV:n eller meritförteckningar, men att personerna trots detta anställts i arbetsledande befattningar.

8.2.3 Incidenthantering

Som framgår tidigare i denna rapport är ABF Botkyrka-Salems process och i viss mån även kraven från kommunen något oklara om vad som ska rapporteras, hur rapporten ska föras vidare och nå fram till kommunens kännedom. Det finns utrymme för förtydliganden från kommunens sida att kravställa på utförarna av den öppna fritidsverksamheten vad som ska rapporteras och vem som ska ta emot incidentrapporter för mer kontinuerlig uppföljning.

De fall som redovisats kring misshandel av personal och fynd av narkotika och som högst sannolikt inte polisanmälts och inte heller anmälts till kommunen visar på en bristande incidentrapportering hos ABF Botkyrka-Salem. Det är anmärkningsvärt att personal i de lokala verksamheterna klandrades av en person i ledningen inom ABF Botkyrka-Salem för att ha tagit ett eget beslut om att ta direktkontakt med polisen vid misstanke om brott. Det faktum att personalen sedan blev instruerade att ledningspersonen först skall kontaktas i händelse av en incident och att denne sedan skulle stå för kontakt med polisen, verkar uppenbarligen inte lett till att kontakter tagits med polisen kring misstankar om allvarliga brott. Detta talar också för att det från ledningen på ABF Botkyrka-Salem kan ha funnits en önskan om att centralisera och kontrollera incidentrapporteringen.

8.3 Trygg och säker verksamhetsmiljö

Vid de kontroller som genomförts av ABF Botkyrka-Salems personallistor över tidigare eller nuvarande anställda i den öppna fritidsverksamheten förekommer närmare ett dussin personer med domar i brottmål. Om kontroll istället hade skett genom den typ av registerutdrag som enligt 2 kap 31 § Skollagen krävs för arbete inom skola och förskola hade bara en persons dom varit synlig.

De brott som dessa personer förekommer med är bland annat narkotikabrott, misshandel, våldsam motstånd, blåjussabotage, olovlig körning och köp av sexuell tjänst. En del förekommer med flera domar vissa med bara en. Minst fem av dessa personer har arbetat på verksamheten i Alby. Mot bakgrund av den lokala problembild som framkommit i den EST-analys beträffande Alby centrum som tagits fram i samverkan mellan bland annat kommunen, polisen och ABF Botkyrka-Salem framkommer en lokal problembild som har inverkan inte bara på de offentliga miljöerna utan även på den öppna fritidsverksamheten. Risken för att barn och unga rekryteras in i kriminalitet genom insocialisering får bedömas som hög då det i EST-rapporten framkommer att kriminella personer tillåts vistas inne i verksamhetslokalerna och dessutom vistas utanför lokalerna. Utöver detta förmedlar företrädare för Lokalpolisområdet en bild av att flera personer med tydliga kopplingar till den lokala problembilden anställs av ABF Botkyrka-Salem för att arbeta med barn och unga. Även om de brott en person är dömd för inte skulle synas i ett belastningsregisterutdrag enligt skollagen så betyder det inte per automatik att man är lämplig för att arbeta med barn och unga. Polisen uppger till utredningen att vissa av de personer som anställs i verksamheterna har en problematisk inställning till myndigheter.

ABF Botkyrka-Salem har genomfört rekryteringar som i praktiken medfört en ökad risk gentemot besökarens säkerhet och trygghet. I frågan gällande besökarnas säkerhet och trygghet borde detta ha prioriterats över en liberal rekryteringsstrategi. I synnerhet enligt den målbild som uttalats i bl.a. Botkyrka kommuns mål och budget med flerårsplan (2019) där "Öppen fritidsverksamhet är viktig eftersom den kan fungera som en arena som främjar en positiv utveckling och gynnsamma uppväxtvillkor samt stärka barn och ungas skyddsfaktorer".

Trots att man enligt uppgift gjort registerutdrag för arbete inom skola och förskola bör den ledande person inom ABF Botkyrka-Salem som ansvarat för rekrytering haft en bättre helhetsbild och samlat omdöme kring de rekryteringar som gjordes. Särskilt då ett flertal av personerna som anställdts gjort sig skyldiga till brott både innan och efter att de anställdts. Därtill har den person i ledande ställning på ABF Botkyrka-Salem som ansvarat för rekryteringar, enligt uppgifter som framkommit i flera av de intervjuer som genomförts, god kännedom om ungdomar i området, vilket gör det sannolikt att minst några av de domar som kan kopplas till anställda bör ha varit kända för personen ifråga.

När kultur- och fritidsförvaltningen i april 2019 kontaktade ABF Botkyrka-Salem om en anställd som enligt uppgift som inkommit till kommunen skulle vara misstänkt för brott och hade kriminella kopplingar så var svaret från ABF Botkyrka-Salem att man inte dömer en person utefter den typen av uppgifter. Först när samma person uppmärksammas i media efter att ha dömts för köp av sexuell tjänst agerade ABF Botkyrka-Salem. Men detta var efter att kultur- och fritidsförvaltningen kontaktat ABF Botkyrka-Salem igen efter att de själva kontrollerat personens belastningsregister. Hade en registerkontroll skett redan i april hade det framkommit att personen var dömd både för narkotikabrott och våldsamt motstånd vilket är en typ av brottslighet som gör att man inte är lämpligt för att arbeta med barn och unga i en främjande verksamhet. Polisen uppger även i intervjun att de reagerat på att denne person fått arbeta inom ABF Botkyrka-Salems verksamhet.

I underlag från ABF Botkyrka-Salem framgår att aktuell person omedelbart togs ur tjänst och sedan fick vara arbetsbefriad i två månader fram tills att tjänsten avslutades. Detta ska ha skett i överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare. Arbetsrätten ger möjlighet till att omedelbart avsluta anställningen vid denna typ av situation. Att låta en person som dömts för ett brott som i samband med en anställning skulle medfört att personen varit diskvalificerad för tjänsten vara hemma med lön i två månader kan finnas skäl att ifrågasätta. Personen har av allt att döma inte själv berättat om domen för arbetsgivaren så detta kan rimligen inte vara en sådan förmildrande omständighet som möjligtvis hade kunnat motivera en sådan överenskommelse. Aktuell person har en nära personlig koppling till en av de ledande personerna inom ABF

Botkyrka-Salem. Det har inte kunnat fastslås i utredningen om denna omständighet har påverkat ABF Botkyrka-Salems hantering av ärendet.

Incidenten på Sanda fritidsgård 2020 är ett exempel på när en rekrytering av en person med en bakgrund med en kriminell livsstil och kopplingar till den lokala problembilden skulle kunna innebära en risk utifrån ett trygghetsperspektiv för besökare i den öppna fritidsverksamheten. Att fritidsgården precis hade öppnat och var utan besökande ungdomar vid tillfället var sannolikt en lycklig slump. Incidenten exemplifierar med tydlighet den överförda hotbild som riskerar att drabba besökande barn och ungdomar när olämplig personal befinner sig i verksamheten. Incidenten rapporterades enligt kultur- och fritidsförvaltningen inte vidare till dem. Det borde rimligen ha gjorts i enlighet med den överenskommelsen som finns mellan Botkyrka kommun och ABF Botkyrka-Salem där det framgår att allvarliga missförhållanden som rör personal ovillkorligen ska rapporteras till kommunen.

Det har i utredningen framkommit att det finns en återkommande problematik med besökare som bär skyddsvästar inne i verksamhetslokalerna. Det framkommer i uppgifter från polisen, i intervjuer som genomförts under utredningen och i en incidentrapport som upprättats av personal inom ABF Botkyrka-Salem. I denna rapport har angivits att man haft en advokat på besök som pratat om detta vilket får tolkas som att det är en återkommande problematik och inte en enskild händelse. Det är förvisso inte olagligt att bära skyddsväst men en person som anser sig ha skäl för att bära skyddsväst har sannolikt en hotbild riktad mot sig och om den personen tillåts vistas inne i verksamhetslokalerna så överförs den hotbilden till verksamheten och dess besökare.

Det har även i incidentrapportering, samt i uppgifter från polisen och övriga intervjuade framkommit att det anträffats narkotika och knivar inne i verksamhetslokalerna. Polisen uppger att de unga vuxna som ofta befinner sig utanför eller inne i verksamhetslokalerna, framförallt i Alby, alltid lämnar platsen omedelbart när polisen gör besök i verksamheten. Ofta anträffar polisen efter att dessa personer lämnat platsen narkotika och knivar som "droppats", alltså slängts på marken. Detta är ett förfarande som är vanligt bland personer som säljer narkotika för att vid en eventuell kroppsvisitering undvika att bli upptäckt.

Utifrån de uppgifter som framkommit i utredningen kan det inte anses fastställt att ABF Botkyrka-Salem tillhandahåller en trygg och säker verksamhetsmiljö för besökarna till den öppna fritidsverksamheten. Den bild som framkommer är att ABF Botkyrka-Salem rekryterar personer till sin verksamhet som inte kan anses lämpliga för uppdraget vilket bör ha varit känt för ledningen på ABF Botkyrka-Salem då ledande person inom ABF Botkyrka-Salem har väldigt god kännedom om den lokala problembilden. De som har intervjuats i utredningen finner det osannolikt att denna

person inte känner till den problematik som funnits kring vissa personer som anställts. Den personalrelaterade problematiken ska dessutom enligt uppgift från lokalpolisen vid ett flertal tillfällen ha lyfts till både ABF Botkyrka-Salem och Botkyrka kommun.

Utöver detta framkommer en bild som tyder på att äldre personer som tar aktiv del i den problematik som finns i Alby centrum regelbundet tillåts vistas i den öppna fritidsgårdens verksamhetslokaler. Uppgifter om att personer tillåts bära skyddsvästar inne i verksamhetslokalerna har i utredningen framkommit från flera olika håll. Narkotika och vapen i form av knivar har vid flera tillfällen anträffats både i och i nära anslutning till verksamhetslokaler. Detta medför sammantaget en hög risk för att barn och unga rekryteras in i kriminella strukturer genom insocialisering.

9. REKOMMENDATIONER

9.1 Rekommendation om ABF Botkyrka-Salems som utförare av öppen fritidsverksamhet

Utifrån de uppgifter som framkommit under utredningen så är utredarnas rekommendation följande.

Att kultur -och fritidsförvaltningen lämnar ett förslag om beslut till kultur- och fritidsnämnden om att avsluta ABF Botkyrka-Salem som en utförare av öppen fritidsverksamhet.

Rekommendationen utgår från utredningsrapportens analysdel och grundar sig på följande omständigheter:

- Vid kontroll av i belastningsregistret förekom elva personer som är eller har varit anställda med en eller flera domar i brottmål. Exempel på brott som personalen dömts för är narkotikabrott, misshandel, olovlig körning, våldsam motstånd och blåjussabotage.
- Lokalpolisen har vid flera tillfällen lyft problematiken med olämpliga anställda till ABF Botkyrka-Salem. Bland annat har den person som dömts för sexualbrott lyfts som ett exempel då personen är välkänd som en del av den lokala problembilden i Alby. Trots att problematiken har lyfts vid flera tillfällen har ingen förändring skett.
- När kultur -och fritidsförvaltningen meddelade ABF Botkyrka-Salem om att de fått uppgifter som indikerade att en av deras anställda var misstänkt för brott och skulle ha kopplingar till kriminella nätverk hänvisade ABF Botkyrka-Salem till att man tidigare gjort en kontroll i form av ett belastningsregisterutdrag och då förekom inte personen.

Personen dömdes strax därefter för köp av sexuell tjänst men förekom redan innan med domar för narkotikabrott och våldsam motstånd.

- Den person som dömts för bland annat köp av sexuell tjänst har en nära personlig koppling till en av de ledande personerna på ABF Botkyrka-Salem vilket gör att hela hanteringen av den anställde, från beslut om anställning till dess att personens tjänst avslutades kan ifrågasättas utifrån ett objektivitetsperspektiv.
- Att det finns mycket som talar för att rekrytering till verksamheten inte sker enbart grundat på kompetens utan att även personliga relationer till ledande personer inom ABF Botkyrka-Salem har betydelse.
- Vid den senaste omorganisationen tillkom nya tjänster i form av verksamhetsledare. Dessa tjänster tillsattes av personer som inte har relevant utbildning för tjänsten. En av de som fick en sådan tjänst är släkt med en ledande person inom ABF Botkyrka-Salem och de två övriga har enligt uppgifter från flera personer en vänskapsrelation till samma person.
- Ett omoget och bristande ledarskap som skapat rädsla hos delar av personalen då man upplevt att man utsatts för repressalier om man gett uttryck för missnöje exempelvis i samband med den senaste omorganisationen.
- En omorganisation som medförde kraftigt försämrade arbetsvillkor för flera anställda som sedan ledde till att flera av personalen till slut kände sig tvingade att sluta. Omorganisationen förankrades inte hos personalen och för många i personalen förstod man inte syftet med omorganisationen vilket tyder på ett bristande ledarskap. De som påverkades av omorganisationen upplevde att det lokala fackliga ombudet inte beaktade medlemmarnas intressen. Uppgifter har framkommit om att det lokala fackliga ombudet är god vän med en av de ledande personerna inom ABF Botkyrka-Salem.
- Personal som har fått avsluta sin tjänst på tveksamma grunder
- Bristande rutiner och direktiv för incidentrapportering. Upplevelser från anställda om att de ledande personerna vill styra vad som rapporteras vidare.
- Flera incidenter som varken polisanmälts eller rapporterats till kommunen varav en allvarlig incident där en anställd på en fritidsgård blev uppsökt på sin arbetsplats och misshandlad inne på fritidsgården.
- Problematik med att äldre personer med en kriminell livsstil tillåts vistas inne i verksamhetslokalerna. Personer med skyddsväst som tillåts vara inne i verksamhetslokalerna vilket skapar en otrygg och icke främjande miljö för de unga besökarna som är verksamhetens målgrupp.
- Olovligt nyttjande av de bidrag som tilldelats ABF Botkyrka-Salem för drift av öppen fritidsverksamhet. Bland annat inköp av dyra julklappar och andra dyra personalrelaterade

inköp. Dessutom har inköp för ABF Botkyrka-Salems egen kursverksamhet finansierats av kommunala medel.

- Olovligt nyttjande av kommunala verksamhetslokaler för ABF Botkyrka-Salems egen studiecirkelverksamhet både på och under ordinarie verksamhetstid för den öppna fritidsverksamheten.
- Samarbetssvårigheter med kultur-och fritidsförvaltningen sedan det nya bidragsreglementet antogs vilket medfört att det inte funnits undertecknade överenskommelser sedan 2019.
- ABF Botkyrka-Salem har ifrågasatt kultur -och fritidsförvaltningens rätt att ta del av de ekonomiska underlag som de ansett nödvändiga att få in för att kunna genomföra en fullgod ekonomisk uppföljning. ABF Botkyrka-Salem höll inne med underlaget fram tills att det begärdes ut av 2Secure inom ramen för utredningen.
- ABF Botkyrka-Salem uppvisar en inställning till det uppdrag som de ska utföra för kommunens räkning som inte stämmer överens med den förväntan som kommunen har på ABF Botkyrka-Salem.
- ABF Botkyrka-Salem har uttryckt att de blir detaljstyrda på ett sätt som de inte anser rimligt. De har gett uttryck för att om verksamheten bedrivs på det sätt som kommunen önskar så kommer det ha en menlig inverkan på ABF Botkyrka-Salems verksamhet. Man önskar att kommunen ska se på ABF Botkyrka-Salem som ett tillskott snarare än en utförare av ett specificerat uppdrag.

Öppen fritidsverksamhet riktar sig till målgruppen barn och unga. Vid bedrivande av sådan verksamhet är det extra viktigt att säkerställa att den verksamhet som kommunen erbjuder är trygg, säker och främjande för barn och ungas utveckling. Efter en sammantagen bedömning av det som framkommit i utredningen finns det för mycket uppgifter som tyder på att den verksamhet som kommunen erbjuder barn och unga via ABF Botkyrka-Salem inte uppfyller dessa kriterier. Om kommunen ska kunna stå som garant för den verksamhet som erbjuds via ABF Botkyrka-Salem måste detta vara säkerställt vilket det inte kan anses vara och uppdraget till ABF Botkyrka-Salem bör därför avbrytas.

9.2 Rekommendation avseende bakgrundskontroller

Att Botkyrka kommun tar fram en rutin för kommunen gällande bakgrundskontroller i samband med rekrytering som även ska omfatta utförare av öppen fritidsverksamhet.

Andra kommuner har rutiner som säger att för vissa tjänster eller funktioner där det är av särskilt vikt så ska bakgrundskontroller genomföras i samband med rekrytering. Exempel på tjänster som kan omfattas är sådana där anställd har attesträtt på höga belopp eller om man arbetar i särskilt

utsatta miljöer där risken för att bli utsatt för otillåten påverkan är hög. Tjänster där man arbetar med barn och unga i utsatta miljöer eller områden är exempel på tjänster där bakgrunds kontroll är lämpligt att genomföra. Vid en bakgrunds kontroll sker en kontroll av inkomstuppgifter, skulder, CV-analys och en rättslig kontroll hos tingsrätter, hovrätter och förvaltningsrätter i Sverige. Detta ger ett bättre underlag för att kunna bedöma en persons personliga lämplighet och risk för att vara mottaglig för otillåten påverkan.

